

Udenrigsministeriets notat af 8. marts 2000 om Danmarks mulighed for udtræden af euroen

Til underretning for Folketingets Europaudvalg vedlægges Udenrigsministeriets notat vedrørende mulighed for udtræden af euroen.

NOTAT

Indledningsvist bemærkes, at spørgsmålet om en udtræden af ØMUens 3. fase eller dele heraf kan anskues under forskellige retlige synsvinkler, nemlig dels den statsretlige (dvs dansk ret), dels den internationalretlige (folkeretlige/EU-retlige) synsvinkel. Det er ingenlunde på forhånd givet at disse forskellige bedømmelser vil nå det samme resultat. Til dette må lægges, at udtrædelse under alle omstændigheder er et spørgsmål, hvor rent politiske vurderinger formentlig vil spille en meget væsentlig rolle.

Først gennemgås den statsretlige side (punkt 1) derefter gennemgås den internationalretlige side (punkt 2).

1. Den statsretlige side

I lovbemærkningerne til grundlovens § 20, som er udarbejdet af Forfatningskommissionen af 1946, er det anført, at:

»der i kommissionen har været enighed om, at såfremt en suverænitetsebeføjelse, som Folketinget tidligere har overdraget til en mellemfolkelig myndighed, ønskes taget tilbage, vil et lovforslag herom kunne vedtages efter den almindelige regel ved simpelt flertal.«

Udenrigsministeriets daværende folkeretsrådgiver, professor dr. jur. Max Sørensen behandlede forståelsen af denne udtalelse i sit responsum til regeringen om Forfatningsretlige problemer i forbindelse med Danmarks indtræden i De europæiske Fællesskaber i 1971 (optrykt i Juristen 1971, side 434). Max Sørensen udtalte bl.a.

»Det problem Forfatningskommissionen herved tog stilling til var ... proceduren ved en tilbagekaldelse. Der kunne være tvivl om, hvilken majoritet der skulle kræves til en tilbagekaldelse, og det blev altså fastslået, at de almindelige regler om lovforslags vedtagelse måtte gælde.

Man kan imidlertid gøre gældende, at Forfat-

ningskommissionen herved har forudsat, at en tilbagekaldelse ikke må være udelukket. Heroverfor kan så anføres, at Rom-traktaten i art. 240 bestemmer: »Denne traktat gælder for ubegrænset tid«. Spørgsmålet er da, om denne bestemmelse i Rom-traktaten ikke udelukker en tilbagekaldelse og derved er uforenelig med den forudsætning, hvorpå grundloven bygges.

Svaret er, at sådan uforenelighed ikke foreligger. Dette følger af to forskellige ræsonnementer, som i og for sig ville være tilstrækkelige hver for sig til at begrunde resultatet.

For det første betyder den citerede bestemmelse ikke nødvendigvis, at Rom-traktaten gælder for evigt. Den er afsluttet som en folkeretlig traktat, og det er en almindeligt anerkendt folkeretlig grundsætning, at en part i en traktat kan frigøre sig fra sine pligter ifølge traktaten, hvis forudsætningerne for den oprindelige tilslutning ikke længere er til stede som følge af væsentlige ændringer af faktiske omstændigheder. Det er endvidere ganske klart, at en stat altid vil kunne frigøre sig fra en traktat med de andre parter samtykke. Skulle den situation indtræde, at et flertal i folkettingen ønsker at bringe dansk medlemskab af Fællesskaberne til ophør, er det vel ikke usandsynligt, at de andre medlemsstater ville se deres interesse i at imødekomme et sådant ønske og gennemføre de heraf nødvendiggjorte ændringer i traktaten. Hvad enten Danmarks frigørelse fra Rom-traktaten tænkes at ske på det ene eller andet folkeretlige grundlag, vil den forudsatte fremgangsmåde for en forfatningsretlig gyldig tilbagekaldelse af beføjelser, som tidligere er overdraget i medfør af §20, da finde anvendelse.

Det andet ræsonnement er baseret på mere generelle betragtninger vedrørende forholdet mellem en stats folkeretlige forpligtelser og statens interne, nationale retsregler. Det er almindeligt anerkendt, at folkeretlige regler ikke uden videre gælder også som national ret. Det er endvidere almindeligt anerkendt, at i tilfælde af uoverensstemmelse mellem folkeret og national ret må den nationale retsregel gå forud i den interne retsanvendelse. Dette kan på den anden side ikke